Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmeden Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme[1]*

- Bu gayrı resmi çeviri İHOP tarafından yapılmıştır. -

Giriş

Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler,

Devletlerin Birleşmiş Milletler Kuruluş Yasası'na göre insan haklarını ve temel özgürlükleri gözetme ve kollama yükümlülüklerini göz önünde bulundurarak,

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni dikkate alarak,

Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi ve insan hakları, insani hukuk ve uluslararası ceza hukuku alanlarındaki ilgili diğer uluslararası belgelerden hareketle,

Ayrıca, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 18 Aralık 1992 tarih ve 47/133 sayılı kararla benimsenen Kişilerin Zorla Kaybedilmeden Korunması Bildirgesi'ne atıfla,

Bir suç teşkil eden ve kimi durumlarda uluslararası hukuk tarafından insanlığa karşı işlenen suç şeklinde tanımlanan zorla kaybedilmenin son derece ciddi bir konu olduğunu dikkate alarak,

Zorla kaybedilmelerin önlenmesi ve bu suçun dokunulmazlık zırhına bürünmesine karşı mücadele kararlılığıyla,

Kimsenin böyle bir file maruz kalmama, mağdurların ise adalet ve tazminat hakkını dikkate alarak,

Herhangi bir mağdurun zorla kaybedilmeyle ilgili gerçekleri bilme, kaybolan kişinin akıbetini öğrenme ve bu konularda bilgi araştırma, alma ve edinme hak ve özgürlüğünü teyit ederek,

Aşağıdaki maddeler üzerinde anlaşmaya varmışlardır:

Bölüm I

Madde 1

1. Hiç kimse zorla kaybedilmeye maruz bırakılamaz.

2. Fiili savaş durumu, savaş tehdidi, ülke içinde siyasal istikrarsızlık veya başka herhangi bir kamusal acil durum dahil olmak üzere, hangi istisnai koşullar söz konusu olursa olsun, bunlar zorla kaybedilme olayları için gerekçe olarak ileri sürülemez

Madde 2

---

[1]* 20 Aralık 2006 tarihinde BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen ve 7 Şubat 2007 tarihinde imzaya açılan sözleşme, 23 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe girdi. 19 Nisan 2011 itibariyle 88 devletin imzaladığı, 25 devletin taraf olduğu sözleşmeyi Türkiye henüz imzalamadı.
Sözleşmenin İngilizcesi için: http://www2.ohchr.org/english/law/disappearance-convention.htm

Bu Sözleşme'nin amaçları açısından "zorla kaybedilme" terimi, kişilerin, Devlet adına görev yapan veya Devletin yetkilendirmesi, desteği ve bilgisiyle hareket eden kişiler veya gruplar tarafından tutuklanması, gözaltına alınması, kaçırılması veya başka herhangi bir biçimde özgürlüklerinden yoksun bırakılması; ardından söz konusu kişilerin kendi fiillerini reddetmeleri veya kaybolan kişinin nerede ve ne durumda olduğunu gizlemeleri ve sonuçta kayıp kişinin hukukun koruması dışında kalması durumunu anlatmak amacıyla kullanılır.

Madde 3

Taraf Devletlerden her biri, Devletin yetkilendirmesi, desteği veya bilgisi olmaksızın hareket eden kişiler veya gruplar tarafından gerçekleştirilen ve 2. Maddede tanımlanan fiilleri soruşturmak üzere gerekli önlemleri alacaklar ve sorumlularını yargı önüne çıkaracaklardır.

Madde 4

Taraf Devletlerden her biri, zorla kaybedilmelerin ceza yasası çerçevesinde suç sayılmasını sağlayacak önlemleri alacaktır.

Madde 5

Zorla kaybedilmelerin yaygın veya sistematik biçimde gerçekleşmesi, uluslararası hukukta da tanımlandığı gibi, insanlığa karşı işlenmiş suç anlamını taşır ve bu mahiyetiyle bu fiil yürürlükteki uluslararası hukukun yaptırımlarına tabidir.

Madde 6

1. Taraf Devletlerden her biri, en azından aşağıdaki fiilleri gerçekleştiren kişileri yargı önüne çıkarmak üzere gerekli önlemleri alacaktır:

(a) Zorla kaybedilme konusunda fiili bir eylemde bulunan, ilgili mercileri buna çağıran veya yönlendiren, böyle bir fiile teşebbüste bulunan, suç ortaklığı eden veya katılan kişi;

(b) Kendisi amir durumunda olup:

(i) Kendi maiyetinde veya yetki ve denetimi altında görev yapan kişilerin gözaltında kayıpla ilgili fiil veya teşebbüslerini ortaya koyan bilgilerden haberdar olan veya bu bilgileri tasken görmezden gelen kişi;

(ii) Zorla kaybetme suçu ile ilgili işlerde sorumluluk ve denetim sahibi olan kişi; ve

(iii) Zorla kaybedilme fiilinin gerçekleşmesini önlemek veya böyle bir fiili cezalandırmak için kendi yetkisi dahilindeki gerekli ve makul bütün önlemleri almayan veya konuyu araştırma ve soruşturma için yetkili mercilere aktarmayan kişi;

(c) Yukarıdaki (b) paragrafı, ilgili uluslararası hukuk çerçevesinde askeri bir komutan veya fiilen askeri komutan konumundaki kişi için geçerli daha üst düzeydeki sorumluluk standartlarını saklı tutar;

2. Kamusal, sivil veya askeri herhangi merciin emri veya talimatı, zorla kaybedilme fiilini haklı gösteren bir mazeret olarak kullanılamaz.

Madde 7

1. Taraf Devletlerden her biri, zorla kaybedilme fiilini, ciddiyet derecesini de dikkate alarak, gerekli cezaların uygulanabileceği bir fiil sayacaktır.

2. Taraf Devletlerden her biri, aşağıdaki hususları gözetebilir:

(a) Özellikle, zorla kaybedilme olayına karışmış kişilerin kayıp durumdaki kişiyi canlı olarak ortaya çıkarmaları, bu tür olayların açıklığa kavuşturulmasına katkıda bulunmaları veya bu olayın faillerinin teşhisine yardımcı olmaları durumunda gözetilecek hafifletici sebepler;

(b) Diğer ceza usulleri saklı kalmak üzere, kaybolan kişinin ölümü; zorla kaybedilme fiilinin hamile kadınlar, çocuklar, özürlüler veya özellikle güç durumdaki kişilere karşı gerçekleştirilmiş olması gibi durumlarda ağırlaştırıcı sebepler.

Madde 8

5. Madde hükümleri saklı kalmak üzere:

1. Zorla kaybedilme olaylarında zaman aşımı uygulayan bir Taraf Devlet, cezai kovuşturma açısından bu süre için aşağıdaki hususları gözetecektir:

(a) Zaman aşımı süresinin uzun ve fiilin ağırlığı ile orantılı olarak belirlenmesi;

(b) Fiilin süreklilik taşıması durumu da göz önüne alınarak, zaman aşımı süresinin gözaltında kaybedilme fiilinin sona erdiği tarihten itibaren başlatılması.

2. Taraf Devletlerden her biri, zorla kaybedilme mağdurlarının zaman aşımı süresi içinde gerekli tazminatı almalarını sağlayacaktır.

Madde 9

1. Taraf Devletlerden her biri, aşağıdaki durumları da gözeterek, zorla kaybedilme fiiliyle ilgili yargı hakkını elinde bulunduracak şekilde gerekli önlemleri alacaktır:

(a) Fiilin, kendi egemenliğindeki topraklarda veya kaydı kendi ülkesinde bulunan bir gemide veya uçakta gerçekleşmesi durumu;

(b) Suç isnat edilen kişinin kendi yurttaşı olması durumu;

(c) Kaybolan kişinin kendi yurttaşı olması durumu.

2. Benzer biçimde, Taraf Devletlerden her biri, uluslararası yükümlülükleri uyarınca suçlanan kişiyi sınır dışı etmediği, başka bir Devlete veya yargı yetkisini tanımış olduğu bir uluslararası ceza mahkemesine teslim etmediği sürece, zorla kaybetme suçu isnat edilen kişi kendi egemenlik alanındaki herhangi bir bölgedeyse bu kişinin yargılanmasını sağlayacak önlemleri alacaktır.

3. Bu Sözleşme, ulusal yasalar çerçevesinde geçerli herhangi bir ek cezai yargılama yetkisini saklı tutar.

Madde 10

1. Herhangi bir Taraf Devlet, elindeki bilgileri değerlendirdikten sonra bu bilgileri doyurucu bulması ve koşulların bunu gerektirmesi halinde, kendi topraklarında bulunan ve zorla kaybetme suçu işlediğinden kuşkulanılan kişiyi gözaltına alacak veya bu kişinin hasır bulunmasını sağlayacak diğer hukuksal önlemleri alacaktır. Gerek gözaltında tutma gerekse diğer hukuksal önlemler söz konusu Taraf Devletin kendi yasaları uyarınca gerçekleştirilecek, ancak bu süre söz konusu kişinin mahkemede bulundurulmasına, teslimine veya sınır dışı edilmesine ilişkin süreçlerin alacağı zaman kadar tutulacaktır.

2. Bu maddenin (1) paragrafında söz konusu edilen önlemleri alan bir Taraf Devlet, kanıtları derlemek üzere gecikmeksizin bir ön araştırma ve soruşturma başlatacaktır. Bu Taraf Devlet, 9. Maddenin (1) paragrafında söz edilen Taraf Devletleri bu maddenin (1) paragrafı uyarında aldığı önlemler konusunda bilgilendirecektir. Bu bilgilendirme kapsamında gözaltı ve gözaltını gerektiren koşullar, ön araştırma veya soruşturmanın ortaya koyduğu bulgular ve yargı yetkisini kullanma niyeti olup olmadığı da yer alacaktır.

3. Bu maddenin (1) paragrafı çerçevesinde gözaltında tutulan herhangi bir kişi, yurttaşı olduğu ülkenin en yakındaki ilgili temsilcisiyle veya Devletsiz bir kişiyse genellikle ikamet ettiği Devletin temsilcisiyle hemen iletişime geçebilir.

Madde 11

1. Zorla kaybetme suçu isnat edilen kişinin bulunduğu yerde yargı yetkisine sahip olan Taraf Devlet, bu kişiyi sınır dışı etmedikçe, uluslararası yükümlülükleri çerçevesinde başka bir Devlete teslim etmedikçe veya yetkisini tanıdığı bir uluslararası ceza mahkemesine sevk etmedikçe, konuyu kovuşturma amacıyla kendi yetkili mercilerine havale edecektir.

2. Bu merciler, ilgili kararlarını, söz konusu ülkede geçerli yasalar uyarınca ciddi mahiyette bir suç için hangi yollar izleniyorsa o yolları izleyerek alacaklardır. 9. Maddenin (2) paragrafında atıfta bulunulan durumlarda, kovuşturma ve mahkumiyet istenilen kanıt standartları, 9. Maddenin (1) paragrafında belirtilen durumlar için geçerli sayılanlardan daha gevşek olamaz.

3. Zorla kaybetme suçlamasıyla yargılanan bir kişiye, yargı sürecinin her aşamasında adalet çerçevesinde davranılacaktır. Zorla kaybetme suçlaması ile ilgili olarak yargı önüne çıkarılan bir kişi, yasalar çerçevesinde oluşturulmuş, yetkili, bağımsız ve adil bir mahkeme veya organ tarafından yargılanacaktır.

Madde 12

1. Taraf Devletlerden her biri, herhangi bir kişinin gözaltında kayba maruz bırakıldığını iddia eden bir kişinin elindeki kanıtları yetkili mercilere sunma hakkını güvence altına alacaktır. Yetkili merciler bunun üzerine iddiayı hemen ve tarafsız biçimde değerlendirecek, gene gecikmeden ve tarafsız bir soruşturma süreci başlatacaktır. Gerektiğinde, şikayetçinin, tanıkların, kaybolan kişinin yakınlarının ve bunların avukatlarının ve ayrıca soruşturmada yer alan kişilerin, yaptıkları şikayet veya sundukları kanıtlardan dolayı herhangi bir kötü muameleye veya baskıya maruz kalmamaları için gerekli adımlar atılacaktır.

2. Herhangi bir kişinin gözaltında kayba maruz kaldığı yolunda makul bir zeminin bulunması durumunda, bu Maddenin (1) paragrafında sözü edilen yetkili merciler, ortada resmi bir şikayet olsun olmasın soruşturma başlatacaktır.

3. Taraf Devletlerden her biri, bu maddenin (1) paragrafında atıfta bulunulan yetkililerin aşağıdaki özelliklere sahip olmasını sağlayacaktır:

(a) Soruşturma açısından gerekli belgelere ve diğer bilgilere ulaşma dahil, soruşturmayı gerektiği gibi yürütmeye yetecek yetki ve kaynaklara sahip olma;

(b) konuya ilişkin hüküm verecek yetkili yargı merciinin izni gerekiyorsa bu izni de alarak, gözaltında kaybolan kişinin halen bulunabileceği herhangi bir gözetim yerine veya mekana ulaşabilme yolunda makul işaretler

4. Taraf Devletlerden her biri, soruşturmanın yürütülmesine engel olan fiilleri önlemek ve yaptırıma bağlamak üzere gerekli önemleri alacaktır. Taraf Devletlerden her biri, özellikle, zorla kaybetme suçu işlediğinden kuşkulanılan kişinin, şikayette bulunanı, tanıkları, kaybolan kişinin yakınlarını, avukatlarını veya soruşturmaya katılan kişileri hedef alan baskı, sindirme veya misilleme gibi eylemlerle soruşturmanın gidişatını etkilememesini sağlayacaktır.

Madde 13

1. Taraf Devletlerden birinden diğerine insan iadesi söz konusu olduğunda, zorla kaybetme fiili, siyasal bir suç, siyasal bir suçla bağlantılı bir fiil veya siyasal güdülerle gerçekleştirilmiş bir fiil sayılmayacaktır. Dolayısıyla, böyle bir suç isnadı temelinde belirli bir kişinin iadesine yönelik istek yalnızca bu gerekçelerle reddedilemez.

2. Zorla kaybetme fiili, bu Sözleşme'nin yürürlüğü girmesinden önce taraflar arasında mevcut bulunan suçluların iadesine ilişkin herhangi bir anlaşma çerçevesinde iadenin mümkün olduğu bir fiil sayılacaktır.

3. Taraf Devletler, daha önceden ardalarında imzalanmış olan suçluların iadesiyle ilgili herhangi bir anlaşma bakımından, zorla kaybetme fiilini de iade kapsamında bir suç sayarlar.

4. Suçluların iadesini bu alanda bir anlaşma bulunması koşuluna bağlayan herhangi bir Taraf Devletin, bu alanda karşılıklı anlaşması bulunmayan bir başka Taraf Devletten suçluların iadesi yolunda bir talep alması durumunda, kendisine talepte bulunulan Taraf Devlet suçluların iadesi bakımından bu Sözleşme'yi gerekli hukuksal zemin sayabilir.

5. Suçluların iadesini bu alanda herhangi bir anlaşma bulunması koşuluna bağlamayan Taraf Devletler, zorla kaybetme fiillerini, suçluların kendi aralarında iadesini gerektirecek bir suç sayarlar.

6. Suçluların iadesi işlemi, her durumda, kendisinden bu yönde talepte bulunulan Taraf Devletin yasalarının veya halen geçerli suçlu iade anlaşmalarının öngördüğü koşullara tabidir. Asgari ceza koşulu ile birlikte, kendisinden talepte bulunulan Taraf Devletin talebi reddetmesine veya belirli koşullara bağlamasına yol açacak zeminler özellikle bu kapsamda ele alınmalıdır.

7. Bu Sözleşme'de yer alan hiçbir hüküm, kendisinden talepte bulunulan Taraf Devletin, söz konusu iade talebinin belirli bir kişiyi cinsiyeti, ırkı, dini, yurttaşlığı, etnik kökeni, siyasal düşünceleri, belirli bir sosyal gruba üyeliği nedeniyle cezalandırmayı amaçladığı veya bu talebe uyulması halinde söz konusu kişinin bu nedenlerle zarar göreceği hakkında ikna edici verileri sahip olduğu durumlarda bile suçluları iade yükümlülüğü altında olacağı şeklinde yorumlanamaz.

Madde 14

1. Taraf Devletler, daha sonraki yargı süreçleri açısından gerekli bütün kanıtların temini dahil olmak üzere, zorla kaybetme fiillerini konu alan yargılama süreçlerinde birbirlerine mümkün olan her türlü hukuksal yardımı yapacaklardır.

2. Bu karşılıklı hukuksal yardım, kendisinden talepte bulunulan Taraf Devletin kendi hukukunda öngörülen veya karşılıklı hukuksal yardım anlaşmalarında belirtilen koşullara tabidir. Kendisinden talepte bulunulan Taraf Devletin talebi reddetmesine veya belirli koşullara bağlamasına yol açacak zeminler özellikle bu kapsamda ele alınmalıdır.

Madde 15

Taraf Devletler aralarında işbirliği yapacaklar; zorla kaybedilme mağdurlarına yardım, kaybolan kişilerin araştırılması, yerlerinin belirlenmesi ve kurtarılması, ölüm durumlarında ise gömüldükleri yerlerden çıkartılıp geri verilmeleri gibi alanlarda mümkün olan her türlü karşılıklı yardımlaşmaya gideceklerdir.

Madde 16

1. Taraf Devletlerden hiçbiri, söz konusu kişinin bu durumda zorla kaybedilme olayına maruz kalacağına ilişkin kuvvetli belirtilerin olduğu durumlarda bu kişiyi sınır dışı etmeyecek ve başka bir Devlete göndermeyecektir.

2. Yetkili merciler, bu konuda kuvvetli belirtilerin bulunup bulunmadığını belirlerken, gerektiğinde ilgili Devlette açık, sürekli ve kitlesel insan hakları ihlallerine veya uluslararası hukukun ciddi biçimde ihlal edildiği durumlara rastlanıp rastlanmadığı da dahil olmak üzere her mülahazayı gözeteceklerdir.

Madde 17

1. Hiç kimse gizli olarak gözaltında tutulamaz.

2. Kişileri özgürlüklerinden yoksun bırakma alanında Taraf Devletin altına girdiği diğer yükümlülükler saklı kalmak üzere, her Taraf Devlet kendi mevzuatında:

(a) Özgürlükten yoksun bırakma emirlerinin verilebileceği koşulları belirlemelidir;

(b) Özgürlükten yoksun bırakma emri vermeye yetkili mercileri belirlemelidir;

(c) Özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilerin yalnızca resmen tanınmış ve denetime tabi mekanlarda tutulabilmesini güvence altına almalıdır;

(d) Özgürlüğünden yoksun bırakılmış herhangi bir kişinin, yasalarla belirlenmiş koşullara tabi olmak üzere, ailesi, avukatı veya istediği herhangi bir kişi ile görüşebilmesini, bu kişiler tarafından ziyaret edilebilmesini güvence altına almalıdır; özürlüğünden yoksun bırakılan kişinin yabancı olması durumunda ise bu kişi, yürürlükteki uluslararası hukuk çerçevesinde konsolosluk yetkilileriyle görüşebilmelidir;

(e) Gerektiğinde önceden izin alınmak suretiyle, ehil ve hukuken yetkili kılınmış kişi ve kurumların özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilerin tutuldukları mekanlara girişi sağlanmalıdır;

(f) Özgürlüklerinden yoksun bırakılmış herhangi bir kişinin veya zorla kaybedilme fiilinden kuşkulanıldığı durumlarda kaybolan kişinin bu hakkını kullanamayacağı gözetilerek bu kişinin

durumuyla ilgilenen örneğin akraba, temsilci, avukat gibi kişilerin her durumda konuyu yargı önüne getirebilmeleri sağlanmalıdır; böylece mahkeme söz konusu özgürlükten yoksun bırakma durumunun hukuka uygunluğu konusunu gecikmeksizin karara bağlayacak, durumun hukuka uygun bulunmaması durumunda ise ilgili kişinin serbest bırakılması için emir çıkaracaktır.

3. Taraf Devletlerden her biri, özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilerle bir veya daha fazla sayıda güncellenmiş resmi kayıt tutacak, bu resmi kayıtlar talep üzerine ilgili Devletin yasaları uyarınca bu işler için yetkilendirilmiş yargısal veya diğer mercilere veya ilgili Devletin taraf olduğu uluslar arası bir anlaşmada öngörülen mercie sunulacaktır. Bu belgelerde yer alan bilgiler arasında asgari şunlar da yer almalıdır:

(a) Özürlüklerinden yoksun bırakılan kişinin kimliği;

(b) Kişinin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı tarih, zaman ve yer ve özgürlüklerden yoksun bırakma kararını veren merci;

(c) Özgürlüklerden yoksun bırakma emrini veren merci ve bunun gerekçeleri;

(d) Özgürlüklerden yoksun bırakılma durumunu denetlemekten sorumlu merci;

(e) Özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişinin tutulduğu yer, kişinin bu yere alındığı tarih ve zaman ve bu yerin belirlenmesinden sorumlu merci;

(f) Özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişinin sağlık durumu ile ilgili bilgiler;

(g) Kişinin özgürlüklerinden yoksun kaldığı süre içinde ölmesi durumunda ölüm nedenleri ve koşulları ve ölmüş kişiye daha sonra ne yapıldığı;

(h) Serbest bırakılma veya başka bir gözetim yerine nakil işlemlerinin tarih ve zamanı, gönderildiği yer ve nakil işleminden sorumlu merci.

Madde 18

1. Taraf Devletlerden her biri, 19 ve 20. maddelere tabi olmak üzere, örneğin özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilerin yakınları, temsilcileri ve avukatları gibi ilgili bilgileri alması meşru olan kişilere asgari aşağıdaki bilgileri sağlayacaklardır: 1.

(a) Özgürlüklerden yoksun bırakma talimatını veren merci;

(b) Kişinin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı tarih, zaman ve yer ile özgürlüklerinden yoksul kalacağı mekana kabul edildiği tarih ve zaman;

(c) Özgürlüklerden yoksun bırakılma durumunu denetlemekten sorumlu merci;

(d) Özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişinin bulunduğu yer, başka bir mekana nakledildiyse bu mekanın yeri, bu yere varış ve nakil işleminden sorumlu olan merci;

(e) Serbest bırakma işleminin gerçekleştiği tarih, zaman ve yer.

f) Özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişinin sağlık durumu ile ilgili bilgiler;

(g) Kişinin özgürlüklerinden yoksun kaldığı süre içinde ölmesi durumunda ölüm nedenleri ve koşulları ve ölmüş kişiye daha sonra ne yapıldığı.

2. Gerektiğinde, bu maddenin (1) paragrafında sözü edilen kişileri, ayrıca soruşturmaya katılan kişileri, özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilerle ilgili bilgi toplama çalışmaları nedeniyle maruz kalabilecekleri kötü muamele, baskı veya yaptırımdan korumak için uygun önlemler alınacaktır.

Madde 19

1. Kaybolmuş bir kişinin aranması bağlamında toplanan veya aktarılan, tıbbi ve genetik bilgiler dahil olmak üzere kişisel bilgiler, bu kişinin aranmasıyla ilgili amaçlar dışında kullanılmayacak veya açıklanmayacaktır. Ancak bu hüküm, zorla kaybetme fiili ile ilgili cezai işlemlerde veya tazminat hakkı almada söz konusu bilgilerin gerekli olması durumunu saklı tutar.

2. Tıbbi ve genetik bilgiler dahil olmak üzere kişisel bilgilerin toplanması, işleme sokulması, kullanılması ve muhafaza edilmesi, insan haklarını, temel özgürlükleri veya kişinin onurunu ihlal eden veya böyle sonuçlar yaratacak işlemler olarak görülemez.

Madde 20

1. 18. maddede atıfta bulunulan bilgi alma hakkı, istisnai olarak, yalnızca ilgili kişi yasaların koruması altındaysa ve özgürlükten yoksun bırakma durumu yargı denetimine tabi ise kısıtlanabilir. Ancak böyle bir kısıtlamaya, mutlak zorunluluk görüldüğünde, yasalara uygun olarak uygulandığında ve kişiyle ilgili bilgilerin aktarılmasının o kişinin özel yaşamını ve güvenliğini olumsuz yönde etkileyeceği, cezai bir soruşturmayı engelleyeceği veya buna benzer durumlarda, yasal çerçevede, uluslararası hukuka uygun olarak ve bu Sözleşme'nin hedefleri doğrultusunda başvurulabilir. Buna karşılık, 18. maddede atıfta bulunulan ve 2. Maddede tarif edilen duruma yol açabilecek veya 17. Maddenin (1) paragrafını ihlal edici bilgilenme hakkı sınırlamasına hiçbir durumda başvurulamaz.

2. Taraf Devletler, kişinin özgürlüklerinden yoksun bırakılması durumunun hukuka uygunluğu konusu saklı kalmak üzere, 18. maddenin (1) paragrafında belirtilen bilgilere gecikmeksizin ulaşılabilmesini sağlamak amacıyla 18. maddenin (1) paragrafında atıfta bulunulan kişilerin ivedi ve etkili yargısal yollara ulaşma haklarını güvence altına alacaklardır. Bu hak, hangi koşul altında olursa olsun ertelenemez ve sınırlandırılamaz.

Madde 21

Taraf Devletlerden her biri, özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilerin gerçekten serbest bırakıldıklarından güvenilir biçimde emir olabilecekleri bir tarzda serbest bırakılmalarını sağlayacak gerekli önlemleri alacaklardır. Taraf Devletlerden her biri, ayrıca, ülkedeki yasalar çerçevesinde tabi tutulabilecekleri yükümlülükler saklı kalmak üzere, bu konumdaki kişilerin serbest bırakıldıkları sıradaki fiziksel sağlıklarının ve haklarından eksiksiz biçimde yararlanabilme yeterliliklerinin yerli yerinde olmasını sağlayacak gerekli önlemleri de alacaklardır.

Madde 22

6. Madde hükümleri saklı kalmak üzere Taraf Devletlerden her biri aşağıdaki davranışların önlenmesi ve gerçekleşmesi halinde yaptırıma bağlanması için gerekli önlemleri alacaktır:

(a) Madde 17 paragraf 2 (f) ve Madde 20 paragraf (2('de yer alan hukuk yollarının geciktirilmesi veya engellenmesi;

(b) Özgürlüklerinden yoksun bırakılan herhangi bir kişi ile ilgili gerekli kayıtların tutulmaması veya kayıt olarak ilgili resmi görevlinin doğru olmadığını bildiği başka bilgileri girmesi;

(c) Bu tür bilgilerin sağlanması ile ilgili yasal gereklilikler yerine getirildiği halde özgürlüklerinden yoksun bırakılmış herhangi bir kişi ile ilgili bilgi vermenin reddedilmesi veya bu konuda yanlış bilgi verilmesi.

Madde 23

1. Taraf Devletlerden her biri, özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişilerin gözaltında tutulması veya bunlarla ilgili muamelelerden sorumlu infaz görevlilerinin, sivil veya askeri personelin, kamu görevlilerinin ve diğerlerinin eğitiminde bu Sözleşme ile ilgili bilgilere de yer verilmesini sağlayacaktır. Bu eğitim, özellikle şunlara yönelik olacaktır:

(a) Söz konusu görevlilerin zorla kaybetme gibi olaylara karışmalarının önlenmesi;

(b) Zorla kaybedilmeyle ilgili önleme ve araştırma faaliyetlerinin öneminin vurgulanması;

(c) Zorla kaybedilme durumlarının bir an önce çözüme bağlanması gerekliliğinin bütün ilgililerce kabulünün sağlanması.

2. Taraf Devletlerden her biri, zorla kayıplara cevaz veren veya teşvik eden emir veya talimatların yasaklanmasını sağlayacaktır. Taraf Devletlerden her biri, bu tür bir emir veya talimata uymayı reddeden herhangi bir kişinin bu yüzden cezalandırılmamasını güvence altına alacaktır.

3. Taraf Devletlerden her biri, bu maddenin (1) paragrafında atıfta bulunulan ve zorla kaybedilme durumunun vuku bulduğuna veya planlandığına ilişkin gerekçeli kanıları olan kişilerin durumu amirlerine veya, gerektiğinde, durumu yeniden değerlendirme ve düzeltme yetkisine sahip makamlara bildirmelerini sağlamak için gerekli önlemleri alacaktır.

Madde 24

1. Bu Sözleşmenin amaçları açısından "mağdur", kayıp edilen kişi ve zorla kaybedilme durumundan doğrudan zarar gören kişidir.

2. Her mağdurun, zorla kaybetme olayının cereyan ettiği koşulları, yapılan soruşturmanın ilerlemesini ve sonuçlarını ve kaybolmuş kişinin akıbetini bilme hakkı vardır. Taraf Devletlerden her biri bunların sağlanması için gerekli önlemleri alacaktır.

3. Taraf Devletlerden her biri, kaybolmuş kişinin araştırılması, bulunduğu yerin tespiti, serbest bırakılması, ölüm halinde ise cesedinin bulunması, gereken saygıyla yakınlarına iadesi için uygun bütün önlemleri alacaktır.

4. Taraf Devletlerden her biri, zorla kaybedilme olayı mağdurlarının durumlarının düzeltilmesi ve adil ve yeterli bir tazminat alma haklarının yaşama geçirilmesi için kendi hukuk sisteminde gerekli düzenlemeleri yapacaktır.

5. Bu maddenin yukarıdaki 4. paragrafında sözü edilen tazminat hakkı maddi ve manevi tazminatın yanı sıra, gerektiği durumlarda aşağıda belirtilen diğer tazminat biçimlerini de kapsayacaktır:

(a) Kayıpların iadesi;
(b) Rehabilitasyon;
(c) Kişinin onurunun ve saygınlığının yeniden iadesi dahil hakkın teslimi;
(d) Olayın bir daha tekrarlanmayacağına ilişkin güvence.

6. Kaybedilen kişinin akıbeti ile ilgili durum açıklığa kavuşuncaya kadar araştırmayı sürdürme yükümlülüğü saklı kalmak üzere, Taraf Devletlerden her biri, akıbeti henüz açıklığa kavuşmamış kişinin ve yakınlarının sosyal güvenlik, mali meseleler, aile hukuku ve mülkiyet hakları gibi alanlardaki hukuksal durumlarıyla ilgili gerekli adımları atacaktır.

7. Taraf Devletlerden her biri, zorla kaybedilme olaylarındaki koşulların açığa çıkartılması ve mağdurlara yardım edilmesi yönünde girişimlerde bulunan örgütlenmelerin ve derneklerin kurulması ve bu tür örgütlenme ve derneklere serbestçe katılma hakkını güvence altına alacaktır.

Madde 25

1. Taraf Devletlerden her biri, aşağıdaki durumların önlenmesi ve ceza konunu uyarınca cezalandırılması için gerekli önlemleri alacaktır:

(a) Kendileri zorla kaybedilme olayına maruz kalan; annesi, babası veya yasal vasisi böyle bir durumla karşılaşan çocuklarla zorla kaybedilen bir annenin kayıp olduğu sırada doğan çocuğunun haksız yere başka yerlere götürülmesi;

(b) Yukarıdaki (a) paragrafında sözü edilen çocukların gerçek kimliklerini çarpıtma, gizleme veya tahrip etme fiilleri.

2. Taraf Devletlerden her biri, bu maddenin 1 (a) paragrafından sözü edilen çocukların aranması, belirlenmesi ve geçerli uluslararası anlaşmalarda yer alan usuller çerçevesinde asıl ailelerine iade edilmesi için gerekli önlemleri alacaktır.

3. Taraf Devletler, bu maddenin 1 (a) paragrafından atıfta bulunulan çocukların aranmasında, saptanmasında ve yerlerinin belirlenmesinde birbirlerine yardımcı olacaklardır.

4. Bu maddenin 1 (a) paragrafında atıfta bulunulan çocukların yüksek yararını gözetme ve yasalara göre yurttaşlıkları, adları ve aile ilişkileri dahil olmak üzere kimliklerini koruma veya yeniden edinme haklarını koruma gerekliliği açısından, evlatlık kurumunun veya çocukların yerleştirilmeleri ile ilgili başka sistemlerin bulunduğu Taraf Devletler, evlat edinme veya yerleştirme ile ilgili hukuksal usuller geliştirecek, ayrıca zorla kaybedilme olayı sonucunda gerçekleşen herhangi bir evlatlık veya yerleştirme işlemini gerekiyorsa iptal etme yoluna gideceklerdir.

5. Her durumda ve özellikle bu madde ile ilgili konularda çocuğun yüksek yararı birinci derecede gözetilecek husus olacaktır; ayrıca, kendi görüşlerini oluşturabilecek durumda olan çocuklar bu görüşlerini serbestçe dile getirme hakkına sahip olacak, yaş ve olgunluk durumu da gözetilerek çocukların görüşlerine gerekli ağırlık tanınacaktır.

Bölüm II

Madde 26

1. Bu Sözleşme'de belirtilen işlevlerin yerine getirilmesi amacıyla Zorla Kaybedilme Komitesi (bundan böyle "Komite" olarak anılacaktır) kurulacaktır. Komite, insan hakları alanındaki ehliyetleriyle ve yüksek etik özellikleriyle tanınmış on uzmandan oluşacaktır. Bu komite üyeleri kendi adlarına, bağımsız ve yansız olarak çalışacaklardır. Komite üyeleri, coğrafi dağılım eşitliği de gözetilerek Taraf Devletlerce seçilecektir. İlgili alanda hukuksal deneyimi olan kişilerin Komite çalışmalarına katılımları, cinsiyet dengesi de gözetilerek dikkate alınacaktır.

2. Komite üyeleri, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin bu amaçla yaptığı çağrı üzerine 2 yılda bir araya gelecek Taraf Devletlerin aday gösterdikleri listeden gizli oyla seçilecektir. Taraf Devletlerin üçte ikisinin çoğunluğu oluşturmuş sayılacağı bu toplantılarda, en yüksek oyu ve toplantıda hazır bulunup oy kullanan Taraf Devletler temsilcilerinin oylarının mutlak çoğunluğunu alan kişiler Komiteye seçilmiş olacaklardır.

3. Yapılacak ilk seçim, bu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesini izleyen ilk altı ay içinde gerçekleştirilecektir. Her bir seçimden 4 ay önce Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Taraf Devletlere bir yazı göndererek adaylarını üç ay içinde belirleyip iletmeleri çağrısında bulunacaktır. Genel Sekreter bunun ardından gösterilen adayları alfabetik sıraya göre bir listede toplayacak, her bir adayın hangi Taraf Devletçe aday gösterildiğini belirtecek ve son haline gelen listeyi bütün Taraf Devletlere iletecektir.

4. Komite üyeleri görev süreleri 4 yıl olmak üzere seçileceklerdir. Komitede görev yapan bir kişi yalnızca bir kez daha aynı göreve seçilebilir. Bununla birlikte, ilk seçimde Komite üyeliğine getirilen üyelerden beşinin görev süreleri iki yıl ile sınırlı tutulacaktır. Dolayısıyla, görev süreleri iki yılla sınırlı olan bu üyeler, seçimin hemen ardından, bu maddenin (2) paragrafında belirtilen toplantının başkanlığını yapan kişi tarafından kura usulü belirlenecektir.

5. Bir Komite üyesi öldüğünde veya herhangi bir nedenle görevini sürdüremeyecek duruma geldiğinde, kendisini aday göstermiş olan Taraf Devlet, bu maddenin (1) paragrafında belirtilen ölçütler doğrultusunda ve Taraf Devletlerin çoğunluğunun onayına tabi olmak üzere geri kalan görev süresi için kendi yurttaşlarından birini atayacaktır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin önerilen atama ile ilgili bilgilendirmeyi yapmasını izleyen 6 hafta içinde Taraf Devletlerin yarısından veya yarısından çoğundan herhangi bir itiraz gelmemişse bu tayin işlemi kabul edilmiş sayılır.

6. Komite kendi çalışma usullerini belirler.

7. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, işlerlerini gerektiği gibi yerine getirebilmesi için Komite'ye gerekli araçları, personeli ve tesisleri sağlar. Komite'nin ilk toplantısı Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin çağrısı üzerine toplanır.

8. Komite üyeleri, Birleşmiş Milletlerin Ayrıcalıkları ve Dokunulmazlıkları Sözleşme'sinin ilgili bölümlerinde belirtildiği gibi, BM misyonlarında görev alan uzmanlara tanınan imkan, ayrıcalık ve dokunulmazlıklardan yararlanacaklardır.

9. Taraf Devletlerden her biri Komite ile işbirliği yapacak, Komite'nin işlevlerini kabul ettiği ölçüde Komite üyelerinin görevlerini yerine getirmelerine yardımcı olacaktır.

Madde 27

Bu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte en erken dört yıl, en geç ise altı yıl sonra olmak üzere Taraf Devletler bir konferans toplayarak Komite çalışmalarını değerlendirmeye tabi tutacaklar, 44.

Maddenin (2) paragrafında belirtilen usuller çerçevesinde –herhangi bir olasılığı dışlamaksızın- bu Sözleşme'nin izlenmesi görevinin 28'den 36'ya kadar olan maddeler çerçevesinde bir başka organa devredilmesinin yerinde olup olmadığına karar vereceklerdir.

Madde 28

1. Komite, bu Sözleşme ile kendisine tanınan yetkiler çerçevesinde, Birleşmiş Milletlerin ilgili bütün organları, ofisleri, uzman kuruluşları ve fonlarıyla; uluslararası belgeler sonucunda oluşturulmuş anlaşma organlarıyla; Birleşmiş Milletlerin yerleşik usulleriyle; ilgili bölgesel hükümetler arası kuruluşlar veya organlarla; ayrıca bütün kişilerin zorla kaybedilmeden korunması için uğraş veren ilgili Devlet kurumları, kuruluşları ve daireleriyle işbirliği yapacaktır.

2. Komite, kendisine verilen görevi yerine getirirken, başta Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi olmak üzere ilgili uluslararası insan hakları belgeleri tarafından oluşturulmuş diğer anlaşma organlarının görüş ve fikirlerini alarak gözlem ve tavsiyelerde tutarlılık sağlanmasına çalışacaktır.

Madde 29

1. Taraf Devletlerden her biri, bu Sözleşme'nin kendisi açısından yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak iki yıl içinde, Sözleşme'nin getirdiği yükümlülükleri yaşama geçirmek üzere aldığı önlemleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aracılığıyla bir rapor halinde Komite'ye sunacaktır.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu raporu bütün Taraf Devletlere iletecektir.

3. Komite her bir raporu değerlendirecek, uygun gördüğü yorumları, gözlemleri ve tavsiyeleri dile getirecektir. Yorum, gözlem ve tavsiyeler ilgili Taraf Devlete iletilecek, Taraf Devlet ise kendi girişimiyle veya Komite'nin talebi üzerine bunlara yanıt verecektir.

4. Komite ayrıca Taraf Devletlerden bu Sözleşme'nin uygulanmasına ilişkin ek bilgi talep edebilir.

Madde 30

1. Kaybedilen bir kişinin yakınları, hukuksal temsilcileri, danışmanları, bu kişi tarafından yetkilendirilmiş herhangi biri veya konuyla ilgili meşru sayılacak başka birisi kaybolan kişinin aranması ve bulunması için Komite'ye acil başvuruda bulunabilir.

2. Komite, bu maddenin yukarıdaki (1) paragrafı çerçevesinde acilen harekete geçilmesi yönünde bir talep aldığında bu talebin:

(a) Bu talebin açık biçimde temelsiz olmaması;

(b) Bu tür taleplerde bulunma hakkının suiistimali anlamını taşımaması;

(c) Bunun mümkün olduğu durumlarda, söz konusu talebin, Taraf Devlette bu tür konuları araştırma yetkisine sahip organlarına usulüne uygun biçimde iletilmiş olması;

(d) Talebin bu Sözleşme hükümlerine aykırılığı gibi bir durumun olmaması; ve

(e) Aynı konunun halen aynı mahiyetteki bir uluslararası soruşturma ve uzlaşma sürecine tabi olma durumunun bulunmaması hallerinde, ilgili Taraf Devlete, komite tarafından belirlenen bir zaman süreci içinde aranan kişinin durumu ile ilgili bilgi vermesi talebinde bulunur.

3. Komite, ilgili Taraf Devletçe bu maddenin (2) paragrafı uyarınca sağlanan bilgiler ışığında Taraf Devlete birtakım tavsiyelerde bulunabilir. Bu çerçevede Komite herhangi bir Taraf Devletten, durumun acilliğini de dikkate alarak, ilgi herhangi bir kişinin bu Sözleşme'ye uygun olarak tespit edilip korunması için ara önlemler dahil gerekli bütün önlemleri almasını ve alınan önlemler konusunda Komiteyi belirli bir süre içinde bilgilendirmesini talep edebilir. Komite iletti̇ği tavsiyeler konusunda acil girişimde bulunulmasını talep eden kişiyi bilgilendirir ve Devlet tarafından kendisine iletilen bilgileri de bu kişiye ulaştırır.

4. Komite, akıbeti araştırılan kişinin durumu netliğe kavuşuncaya kadar ilgili Taraf Devletle birlikte çalışmasını sürdürür. Talepte bulunan kişi bu süre boyunca bilgilendirilir.

Madde 31

1. Bir Taraf Devlet, bu Sözleşme'nin onaylanması sırasında veya daha sonra başka herhangi bir zaman, Komite'nin, kendi yargı alanında bulunup bu Sözleşme hükümlerinin aynı Taraf Devletçe ihlalinden mağdur olduğunu ileri sürenlerden veya bunlar adına hareket edenlerden bilgi almaya ve alınan bilgileri değerlendirmeye yetkili olduğunu deklare edebilir. Komite, böyle bir deklarasyonda bulunmamış Taraf Devletlerle ilgili olarak iletilen bilgileri kabul etmeyecektir.

2. Komite, aşağıdaki durumlarda kendisine iletilen bilgileri dikkate almaz:

(a) Gelen bilgilerin kaynağının bilinmemesi;

(b) Bilgi iletme biçiminin bu hakkın suiistimali veya bu Sözleşme hükümlerinin ihlali niteliği taşıması;

(c) Bilgisi iletilen konunun, uluslararası planda aynı mahiyette bir başka araştırmanın konusu olması; veya

(d) Belirli bir ülke içinde başvurulabilecek bütün hukuk yollarının henüz tükenmemiş olması. Ancak bu kural, başvurulardan sonuç alınmasının makullük ölçüleri ötesinde uzadığı durumlarda uygulanmaz.

3. Komite kendisine gelen iletinin bu maddenin (2) paragrafında belirtilen koşullara uygunluğunu saptarsa, bu bilgileri ilgili Taraf Devlete aktarır, verdiği zaman süresi içinde bu konudaki gözlem ve yorumlarını Komite'ye iletmesini talep eder.

4. Komite, herhangi bir iletiyi aldıktan sonra ve iletinin içeriğiyle ilgili belirlemelere ulaşılmadan önce, ilgili Taraf Devletle temasa geçerek iddia edilen ihlal olayı mağdurlarının telafisi mümkün olmayan zararlara uğramalarını önleme açısından gerekli ara önlemleri almasını talep edebilir. Komite'nin kendi takdir hakkını kullanmış olması, iletilen bilgilerin kabul edilebilirliğinin veya doğruluğunun kabulü anlamına gelmez.

5. Komite, bu madde çerçevesindeki iletilerin incelenmesini kapalı toplantılarda gerçekleştirir. İletinin sahibini, ilgili Taraf Devletin yanıtları konusunda bilgilendirir. Komite işlemleri sonuçlandırmaya karar verdiğinde, görüşlerini Taraf devlete ve iletinin sahibine iletir.

Madde 32

Bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerden herhangi biri, herhangi bir zaman yapacağı deklarasyon ile, Komite'nin, belirli bir Taraf Devletin Sözleşme gereği olan yükümlülüklerini yerine getirmediği yolunda bir başka Taraf Devletçe yapılan iletileri almaya ve değerlendirmeye yetkili olduğunu kabul edebilir. Buna karşılık Komite, böyle bir deklarasyonda bulunmamış Taraf Devleti ilgilendiren bu yoldaki iletileri kabul etmeyeceği gibi, deklarasyonda bulunmamış Taraf Devletçe yapılan iletileri de kabul etmez.

Madde 33

1. Komite, bir Taraf Devletin bu Sözleşme'de yer alan hükümleri ciddi biçimde ihlal ettiği yolunda güvenilir bilgiler alması halinde, ilgili Taraf Devletle istişarede bulunduktan sonra, kendi üyelerinden birinden veya birkaçından gecikmeden bu ülkeye ziyarette bulunup sonuçları bildirmesini isteyebilir.

2. Böyle bir durumda Komite, ilgili Devlete ziyarette bulunma niyetini yazılı olarak bildirir, ziyaretin amaçları ve ziyaret edecek delegasyonun bileşimi konusunda bilgi verir. İlgili Taraf Devlet bu talebe makul bir süre içinde yanıt verme durumundadır.

3. Komite, Taraf Devletçe yapılan gerekçeli bir talep üzerine ziyaretini erteleme veya iptal kararı alabilir.

4. Taraf Devlet ziyareti kabul ederse, Komite ile söz konusu Taraf Devlet ziyaretin biçimi ve içeriği konusunda ortak bir çalışma yürütürler ve Taraf Devlet ziyaretin başarıyla tamamlanması açısından gerekli bütün kolaylıkları Komite'ye sağlar.

5. Komite, ziyaretin ardından, gözlemlerini ve tavsiyelerini ilgili Taraf Devlete iletir.

Madde 34

Komite, belirli bir Taraf Devlette zorla kaybedilme olaylarının yaygın veya sistematik biçimde cereyan ettiği yolunda sağlam göstergelere dayalı bir bilgi alırsa, ilgili Taraf Devletten bu durum konusundaki gerekli bütün bilgileri aldıktan sonra konuyu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aracılığıyla acilen Genel Kurulun dikkatine sunabilir.

Madde 35

1. Komite'nin yetki alanı, yalnızca, bu Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden sonraki zorla kaybedilme durumları ile sınırlıdır.

2. Herhangi bir Devlet yürürlüğe girmesinden sonra bu Sözleşme'ye Taraf olursa, bu Devletin Komite'ye karşı yükümlülükleri, yalnızca Sözleşme'nin kendisi için yürürlüğe girdiği tarihten sonraki zorla kaybedilme olayları ile sınırlıdır.

Madde 36

1. Komite, bu Sözleşme çerçevesindeki etkinlikleri ile ilgili yıllık raporlarını Taraf Devletlere ve Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna sunacaktır.

2. Herhangi bir Taraf Devletle ilgili bir gözleme raporda yer verilmeden önce, ilgili Taraf Devlete bu hususta önceden bilgi verilecek ve kendisine yanıt için makul bir süre tanınacaktır. Söz konusu Taraf Devlet kendi yorum ve gözlemlerinin hazırlanacak raporda yer almasını talep edebilir.

Bölüm III

Madde 37

Bu Sözleşme'de yer alan hiçbir husus, aşağıda belirtilen belgelerde yer alıp bütün kişilerin zorla kaybedilmeden korunması bakımından daha elverişli olan hükümleri etkilemez:

(a) Taraf Devletin bu konudaki kendi yasal düzenlemeleri;

(b) Taraf Devletçe de benimsenmiş olan uluslar arası hukuk.

Madde 38

1. Bu Sözleşme Birleşmiş Milletler üyesi bütün Devletlerin imzasına açıktır.

2. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler üyesi bütün Devletlerin onayına tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından muhafaza edilecektir.

3. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler üyesi bütün Devletlerin kabulüne açıktır. Kabul, kabul belgesinin Genel Sekretere iletilmesi ile gerçeklik kazanır.

Madde 39

1. Bu belge, onay veya kabul mahiyetindeki 12'inci belgenin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne iletilmesini izleyen 13'üncü günde yürürlüğe girer.

2. Bu Sözleşme'yi onay veya kabul mahiyetindeki 12'nci belgenin tevdi edilmesinden sonra onaylayan veya kabul eden her Devlet için Sözleşme, bu Devletin onay veya kabul belgesini tevdi ettiği tarihi izleyen 13'üncü günde yürürlük kazanır.

Madde 40

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, BM üyesi bütün devletleri ve bu Sözleşme'yi imzalayan veya Kabul eden bütün Devletleri aşağıdaki konularda bilgilendirir:

(a) 38. Madde çerçevesindeki imzalar, onaylar ve kabuller;

(b) 39. Madde uyarınca bu Sözleşme'nin yürürlüğe giriş tarihi

Madde 41

Bu Sözleşme'nin hükümleri, herhangi bir istisna veya sınırlama gözetilmeksizin federal yönetim biçimine sahip ülkelerin bütün bölgeleri için geçerlidir.

Madde 42

1. Bu Sözleşme'nin yorumu veya uygulanmasına ilişkin olarak iki veya daha fazla sayıda Taraf Devlet arasında baş gösterip karşılıklı görüşmeler veya bu Sözleşme'de açıkça belirtilmiş usuller çerçevesinde çözüme bağlanamayan ihtilaflar, ilgili Devletlerden birinin talebi üzerine hakemlik müessesesine götürülür. Hakemlik talebini izleyen altı ay içinde taraflar hakemlik müessesesinin

düzenlenmesi konusunda anlaşmaya varamazlarsa, ilgili Taraflardan herhangi biri, Mahkemenin tüzüğüne uygun biçimde konunun Uluslararası Adalet Divanına götürülmesini talep edebilir.

2. Herhangi bir Devlet, bu Sözleşmenin imzalanması, onaylanması veya kabulü sırasında, bu Maddenin (1) paragrafının kendisini bağlamayacağını ilan edebilir. Taraf Devletlerden birinin bunu ilan etmesi halinde, diğer Taraf Devletler de bunu ilan eden Devletle ilişkilerinde aynı paragraf kapsamı dışında sayılırlar.

3. Bu Maddenin (2) paragrafında belirtilen ilanı yapan herhangi bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ni bilgilendirerek bu konumunu herhangi bir zamanda geri çekebilir.

Madde 43

Bu Sözleşme, 12 Ağustos 1949 tarihli dört Cenevre Sözleşmesi'nin Taraflara getirdiği yükümlülükler, bu Sözleşme'nin 8 Haziran 1977 tarihli iki ek Protokolü dahil olmak üzere uluslararası insani hukuk hükümlerini saklı tutar. Ayrıca, herhangi bir Taraf Devletin uluslararası insani hukuk kapsamı dışında kalan durumlarda Uluslararası Kızılhaç Komitesi'ne tanıyabileceği gözaltında tutulma yerlerini ziyaret izni de bu Sözleşme kapsamı dışında değerlendirilebilecek bir husustur.

Madde 44

1. Bu Sözleşme'ye taraf herhangi bir Devlet, Sözleşme'de değişiklik yapılmasını talep edebilir ve bu talebini Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne iletebilir. BM Genel Sekreteri bunun üzerine değişiklik önerisini Sözleşme'ye Taraf Devletlere iletir ve kendilerinden değişiklik önerisiyle ilgili bir Taraf Devletler konferansının toplanıp oylamaya gidilmesini uygun görüp görmediklerini belirtmelerini talep eder. Söz konusu iletiyi izleyen dört ay içinde Taraf Devletlerden en az üçte birinin böyle bir konferans toplanmasından yana olmaları halinde Genel Sekreter bu konferansı Birleşmiş Milletler himayesinde toplar.

2. Konferansa hazır bulunup oy kullanan Taraf Devletlerin üçte ikisinden oluşan bir çoğunluğun benimsediği değişiklik önerisi, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından onayları için bütün Taraf Devletlere sunulur.

3. Bu Maddenin (1) paragrafı çerçevesinde benimsenen bir değişiklik, Sözleşme'ye Taraf Devletlerin üçte ikisinin kendi anayasal süreçleri içinde değişikliği kabul etmeleri üzerine yürürlüğe girer.

4. Değişiklikler yürürlüğe girdiğinde, bu değişiklikler onları kabul eden Taraf Devletler için bağlayıcılık taşır. Diğer Taraf Devletler ise, yalnızca Sözleşme'nin bu halinin hükümlerine veya daha önce gerçekleşip kendilerinin de kabul etmiş oldukları değişikliklere tabi sayılırlar

Madde 45

1. Bu Sözleşme'nin her biri asıl metin sayılmak üzere Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği arşivlerinde muhafaza edilecektir.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşme'nin onaylanmış kopyalarını 38. Maddede belirtilen bütün Devletlere gönderecektir.